

Izgovor za muhavost?

Hipokratovo srečanje Združenja slovenskih katoliških zdravnikov o ugovoru vesti

Vsenci perečih razmer, povezanih s širjenjem koronavirusa, so se v soboto, 7. marca, pri Sv. Jožefu v Celju na pobudo Združenja slovenskih katoliških zdravnikov na jubilejnem desetem Hipokratovem srečanju zbrali (in si, zanimivo, tudi segali v roke) številni zdravstveni delavci k skupnemu razmisleku o pomembnem vprašanju, ki se dotika vsaj nekaterih med njimi: uveljavljanju ugovora vesti. Okrogla miza, ki jo je vodila Alenka Hoefflerle Felc, je bila zastavljena kot prikaz konkretnega stanja na tem področju, in sicer skozi pričevanja mladih zdravnikov in farmacevtke, ki uveljavljajo

organizacijo dela, ko se soočijo s sodelavkami in sodelavci, ki uveljavljajo ugovor vesti (npr. pri predpisovanju kontraceptivov in postkoitalne kontracepcije). Sama je svojo vlogo videla tudi v informiranju uporabnic, v pojasnjevanju, kako ti pripravki dejansko delujejo (namreč abortivno). Pri tem je doživljala pozitivne odzive, tudi kakšno neprijetno situacijo, vendar so ji pristojni sčasoma prepovedali takšno informiranje. V Združenju farmacevtov za življenje si prizadevajo, da bi ta vprašanja v dialogu vseh vpletenih natančneje dorekli, saj iz dneva v dan namreč v lekarno prihajajo vse bolj sporni pripravki, zato je jasno, da bo tovrstnih

in se odločili za kakšno drugo od 70 mogočih specializacij. V to smer gredo tudi sklepi pristojnih za zdravniške izobraževalne programe, ki so prepričani, da je posledica vedno bolj razširjenega (ne le na abortus omejenega) ugovora vesti za tistega, ki ga na tem področju uveljavlja, ta, da ne more uspešno opraviti programa specializacije in opravi specialističnega izpita.

Za iskanje drugačne, dogovorne poti, ki bi odprla možnost za delo v ginekologiji tudi zdravnicam, kot je Kristina Zdravec, pa se je zavzela dr. Zdenka Čebašek Travnik, predsednica Zdravniške zbornice Slovenije (pri zbornici je ugovor vesti za

PRI OKROGLI MIZI, KI JO JE MODERIRALA ALENKA HOFFERLE FELC, SO SODELOVALI IZTOK TAKAČ, JAKOB KOREN, ZDENKA ČEBAŠEK TRAVNIK, ANJA KASTELIC, KRISTINA ZDRAVEC IN JANEZ DOLINAR. / BOGOMIR ŠTEFANIČ

ugovor vesti, ter stališča tistih, ki na izvedbeni ravni skrbijo za izvajanje medicinskega dela na področju ginekologije in porodništva.

Civilizacijska pridobitev ali izogibanje dolžnostim

Ugovor vesti je zlasti na medicinskem področju pojem, ki ne zbuja enoznačnih odzivov. Če nekateri v njem vidijo veliko civilizacijsko pridobitev, ki je zapisana tudi v slovenski ustavi in rešuje konflikt med zdravnikovim prepričanjem in njegovo zdravniško dolžnostjo, pa so drugi prepričani, da je sklicevanje na vest le »izgovor za muhavost ali izogibanje dolžnosti«, kot je pred leti zapisal Julian Savulescu, direktor centra za praktično etiko na Oxfordski univerzi, in se ob aplavzu enega in ostri kritiki drugega dela strokovne javnosti zavzel za prepoved ugovora vesti. Takšno skrajno stališče utilitaristične etike, ki želi prodreti v zdravniške vrste, vsaj na normativni ravni (še) ni uspešno, kako bo v prihodnje ob trku z novimi etičnimi dilemami, povezanimi zlasti z zahtevami po zdravniškem izvajanju evtanazije, pa bomo še videli.

A pustimo zdaj ob strani globalne razprave in se osredinimo na konkretne slovenske razmere; predstavljamo jih skozi nekatere nastope na celjski okrogli mizi.

Na področju farmacije ugovor vesti uveljavlja Anja Kastelic, tudi predsednica Združenja farmacevtov za življenje. Iz lastnih izkušenj iz časov pripravništva in strokovnega izpita je povedala, da v farmacevtski stroki manjkajo dovolj jasne smernice, ki bi vodjem lekarn omogočale primerno

etičnih vprašanj med farmacevti vedno več, zato je nujno tudi iskanje primernih odgovorov nanje.

Zapiranje strokovnih vrat

Zdravnica Kristina Zdravec je specializantka za področje ginekologije in porodništva v UKC Maribor, pri uveljavljanju ugovora vesti pa je kljub naklonjeni naravnosti velike večine sodelavcev naletela na široko paleto težav. Ker ni želela biti nekakšna »ovira v sistem« pri organizaciji dela, je poskušala v različnih situacijah ubirati nekakšno srednjo pot, ki pa jo je pogosto vodila v osebno stisko. V njej je tako dozorela odločitev o jasni opredelitvi, da ničesar, kar je zanjo sporno, v prihodnje

različna področja, ne le ginekologijo, »deponiralo« 160 slovenskih zdravnikov, kar je nekaj več kot dva odstotka. Izkušnje namreč kažejo, da jasno izražen ugovor vesti ne omejuje ginekološkega dela na primarni ravni, temveč da pogosto pripelje do izbora pacientk: ginekolog(in)je z ugovorom vesti si izberejo tiste ženske, ki želijo tudi same slediti vrednotam, kot je spoštovanje človekovega življenja od spočetja dalje. In takih žensk je veliko.

Za ohranitev etične občutljivosti

Vprašanje (ne)možnosti ginekološko-porodničarske specializacije za tiste, ki uveljavljajo ugovor vesti, je torej tudi pomembno vprašanje o (ne)upoštevanju pluralnosti v družbi in medicinski stroki pri pomembnih etičnih vprašanjih.

»UGOVOR VESTI PRISPEVA K MORALNEMU TONUSU IN ETIČNI PODOBI CELOTNE STROKE.«

ne bo opravljala, kar je vodilo k spoznanju, da so ji zaradi tega zelo verjetno zaprta vrata za delo na področju ginekologije in porodništva.

Ali so ji res? Sodeč po stališčih, predstavljenih na okrogli mizi, odgovor ni popolnoma enoznačen. Dr. Iztok Takač, vodja klinike za ginekologijo in perinatologijo v UKC Maribor, je ob načelnem razumevanju za ustavno zagotovljeno uveljavljanje ugovora vesti ponudil v razpravo predlog, da bi se zdravniki s pomisleki glede abortusa, kontracepcije, zunajtelesne oploditve in še česa vnaprej ognili ginekološko-porodničarski specializaciji, kjer je primerjalno gledano največ etičnih dilem,

V tem pogledu so pomenljive besede pokojnega akademika dr. Jožeta Trontlja, ki jih je ob sklepu okrogle mize, pri kateri sta sodelovala tudi anesteziolog z ugovorom vesti Janez Dolinar in Jakob Koren, predstojnik ginekološko-porodničarske oddelka Splošne bolnišnice Celje, navedla voditeljica okrogle mize: »Tudi če se s katerim ugovorom vesti vsakdo ne strinja, so nam že sam njegov obstoj in kolegi, ki ga uveljavljajo, in njegovo splošno sprejetje dragoceno opozorilo, da moramo skrbeti za ohranitev lastne etične občutljivosti. Ugovor vesti prispeva k moralnemu tonusu in etični podobi celotne stroke.«

BOGOMIR ŠTEFANIČ